

ШТО ПРАВИМЕ

Овој проект обезбедува комплементарна техничка помош (ТП) на Договорот за изведба на реформи во секторот „ЕУ за млади“, односно сеопфатна поддршка за капацитетите на клучните ресорни министерства и засегнати страни, како тековно систематско следење и евалуација на процесот на воведување реформи во секторот.

Проектот е предвидено да им обезбеди поддршка на клучните ресорни министерства во секторот за образование, вработување и социјална политика, со цел да организира систематски да се ангажираат и вклучат општините, компаниите, социјалните партнери и граѓанските организации во процесот на спроведување реформи во секторот поврзан со активностите од Договорот за изведба на реформи во секторот „ЕУ за млади“ и реформските приоритети на секторот.

ПРЕГЛЕД НА ДОГОВОРОТ И КЛУЧНИТЕ АКТЕРИ

Договорот за изведба на реформи во секторот „ЕУ за млади“ на ИПА II АД2019 е предвидено да го поддржи спроведувањето на стратешката рамка за вработување на младите и стручно образование и обука од страна на институциите во Република Северна Македонија. Договорот е обмислен како иницијатива за кофинансирање, заедно со доделените национални средства, во прилог на заложбите за оптимизација и зголемување на шансите успешно да се спроведат политичките иницијативи. Дополнителен буџет за техничка помош (ТП) од 1,5 милиони евра е обезбеден од ЕУ за поддршка на националните власти, со што им се помага да ги зајакнат нивните капацитети за спроведување на секторските реформи поврзани со секторската буџетска поддршка/Договорот за изведба на реформи во секторот „ЕУ за млади“ и им се пружа поддршка за следење и проценка на имплементацијата и исполнување на индикаторите за успешност коишто се утврдени со Договорот. Некои од клучните корисници се:

МОН	Според планот за спроведување на „Гаранцијата за млади“, МОН е одговорно за забрзување на образовните реформи кои се веќе планирани на примарно, секундарно и терцијарно ниво.
МТСП	МТСП е одговорно за механизмите за координација и мониторинг со кои се надгледува спроведувањето на реформите.
Министерство за финансии (МФ)	Министерството за финансии е одговорно за финансиското спроведување на Годишната акциска програма за ИПА 2019 и Договорот за изведба на реформи во секторот „ЕУ за млади“. Тоа има водечка улога во аспектот на буџетската поддршка, што подразбира подготовка и поднесување барања за исплата на варијабилни трансии на годишно ниво.
АВРСМ	АВРСМ е одговорна за обезбедување услуги за активирање и мерки за интеграција на пазарот на трудот на младите лица (на возраст 15-29 години) коишто се евидентирани.
ЦСОО	Центарот за стручно образование и обука (ЦСОО) е главното јавно тело одговорно за пружање професионална поддршка за постојани иновации и развој на системот за СОО.
ЦОВ	Центарот за образование на возрасните е јавна институција која промовира функционален и модерен систем за образование на возрасни. Фокусот на ЦОВ е на тоа да се зголеми вработеноста и да се постигне развој на претприемништвото, како и да се задоволат потребите на пазарот на трудот и да се придонесе кон економски, социјален и личен развој.
Агенција за млади и спорт (АМС)	Агенцијата за млади и спорт (АМС) е одговорна за активности поврзани со младите во Македонија. Заедно со претставниците на младинските здруженија за координација, таа е одговорна за спроведување на Националната стратегија за млади (2016-2025).

АКТИВНОСТ

Активност 1: Градење на капацитетите на националните власти за изработка, спроведување, следење и известување за секторските реформи, врз основа на цврсти докази и родова анализа.

Меѓу другото, активноста опфаќа и мерки за проценка и градење капацитети, за да се подобрат тековните капацитети на двете министерства (МОН и МТСП) за градење и спроведување кредибилна секторска политика.

Активност 2: Поддршка за систематска примена на методологиите на системот за следење за провајдерите на СОО за програмата „Гаранција за млади“ и програмите за вработување.

Оваа активност вклучува поддршка на клучните ресорни министерства и агенции за изготвување и воспоставување на методологија за системите за следење, за почетно и континуирано СОО и за „Гаранцијата за млади“, за воведување на пилот-фазата во најмалку 10 училишта за СОО и 10 центри за образование на возрасни.

Активност 3: Следење и проценка на постигнувањата на општите и специфичните услови според Договорот за изведба на реформи во секторот.

Со други зборови, активноста опфаќа следење на постигнатите резултати, со цел да се овозможи исплаќање на 15 милиони евра директна буџетска поддршка од ЕУ за Република Северна Македонија.

Активност 4: Подигање на свеста на засегнатите страни, медиумите и пошироката јавност за постигнувањата во поглед на подобрување на стапката на вработеност кај младите жени и мажи.

Со оваа активност предвидено е да им се помогне на националните власти да изградат пристап за комуникација со којшто ќе се информираат целните групи и пошироката јавност за можностите што ги обезбедуваат „Гаранцијата за млади“ и програмите за стручно образование и обука.

Износот наменет за буџетската поддршка/Договорот за изведба на реформи во секторот е 15 милиони евра и е наменет за да се поддржи финансиски спроведувањето на Програмата за реформи во вработувањето и социјалната политика - ЕСПП (2017-2020), за којашто вкупниот трошок изнесува 434 милиони евра. Износот е наменет за следниве три области: пазар на трудот и вработување – 88 милиони евра; човечки капитал и вештини – 97 милиони евра; социјална инклузија и социјална заштита – 252 милиони евра.

НЕКОИ ДОСТИГНУВАЊА СПОРЕД ОПШТИТЕ УСЛОВИ (ГМ И СОО)

Северна Македонија е првата држава којашто иако не е земја-членка на ЕУ ја воспостави шемата за „Гаранцијата за млади“, за да ги адресира вработувањето и невработеноста во општеството.

Следејќи го моделот на ЕУ, со „Гаранцијата за млади“ во Република Северна Македонија е предвидено на младите лица што не се вработени и не се вклучени во образование или обука (NEET) да им се обезбеди понуда за вработување, континуирано образование и обука или практикантска работа во рок од четири месеци откако ќе се стекнат со статусот невработени лица или откако ќе завршат со образовниот процес.

„Гаранцијата за млади“ за првпат беше пилотирана во три општини во 2018 година. Во 2019 година, таа се спроведе низ државата, со посебен фокус на **три региони (Полошкиот, Североисточниот и Југозападниот регион, вклучително Ресен)**, во коишто најголем број млади беа евидентирани во категоријата NEET. Во моментов се одвива втората фаза (2020-2022), во која „Гаранцијата за млади“ се спроведува низ целата држава, со фокус на младите лица што не се вработени и не се вклучени во образование или обука (на возраст 15-29 години), а се законски жители на Северна Македонија - пријавени за учество во шемата за „Гаранцијата за млади“ преку локалните центри за вработување.

Вработени млади коишто биле опфатени со „Гаранцијата за млади“ по националност (вкупно)

Вкупно 25.502 млади (од кои 12.863 се жени) се пријавиле за шемата за „Гаранцијата за млади“ во 2020 година. Од нив, 7.684 млади се вработиле во рок од четири месеци, додека останатите 1.257 влегле во некоја од активните мерки за вработување кои не водат до директно вработување, но ја зголемуваат вработливоста. Оттаму, успешноста на „Гаранцијата за млади“ досега изнесува 35 проценти.

ПРОМЕНА НА ЛЕГИСЛАТИВА

Националната стратегија

За процесот на спроведување на образовната реформа се предвидени две главни цели: 1) квалитет и инклузивност на образованието и 2) вработливост и создавање флексибилни можности за доживотно учење.

Новиот Закон за основното образование стапи на сила од учебната 2019/2020 година. Во моментов се изготвуваат подзаконски акти и концепти кои произлегуваат од новиот закон. Земени се предвид различните индивидуални потреби за развој на учениците, преку обезбедување еднакви можности за остварување на основните човекови права за развој и квалитетно образование.

Законот за средно образование се усогласи со предвидените одредби за инклузија коишто произлегуваат од Законот за основното образование. Со ова се обезбедува континуитет во образованието на учениците.

Законот за средното стручно образование се изготви во четвртиот квартал од 2020 година и во моментов е отворен за јавна дебата.

Новиот Закон за образование за возрасни го опфаќа образованието за возрасни и е усвоен од Владата во 2020 година, а во моментов се разгледува во Собранието.

Законот за студентски стандард се однесува на улогата на студентските домови за студентите кои студираат надвор од местото во којшто живеат. Законот предвидува и разни видови стипендии што студентите можат да ги добијат врз основа на нивните потреби и социо-економско потекло, со крајна цел да се вклучат во образовниот процес.

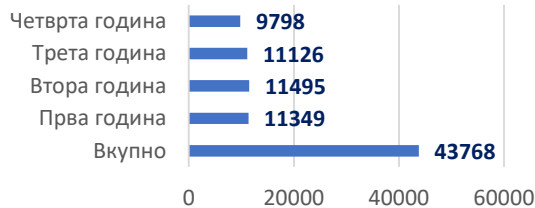
Законот за заштита на децата содржи одредби за грижа и воспитување на деца со физичка и ментална попреченост. Со него е предвидено правото на посебен додаток за децата со попреченост, вклучително инвалидитет, до возраст од 26 години.

Законот за високото образование (усвоен во мај 2018 година) придонесе да се овозможи поповолна средина за студентите со попреченост.

Законот за младинско учество и младински политики е усвоен во 2020 година. Со него се регулираат облиците на младинско организирање, учеството на младите во процесот на креирање младински политики и процесите на носење одлуки поврзани со нив.

СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА

Вкупен број на ученици во средното стручно образование

Во 2020 година се основаа три Регионални центри за стручно образование и обука во рамките на 3 државни средни училишта, односно во средното стручно општинско училиште „Моша Пијаде“ во Тетово (Полошки регион), средното стручно општинско училиште „Киро Бурназ“ во Куманово (Североисточен регион) и општинското угостителско-туристичко училиште „Ванчо Питошевски“ во Охрид (Југозападен регион). Трите регионални центри за стручно образование и обука (РЦСОО) се основаа за да обезбедат висококвалитетни стручно образование и обука, да ги насочат иновациите во образовниот процес и да им овозможат на младите учество на пазарот на трудот со соодветни квалификации.